

...hogy élni tudjunk
a természet adta
lehetőségekkel

Biodiverzitás-megőrzés, zöldinfrastruktúra- és tájkarakter-védelem a Közös Agrárpolitika keretében

Tapasztalatok és lehetőségek

zöldinfrastruktúra
a természet hálózata

Tóth Péter

Dr. Grónás Viktor

Dr. Skutai Julianna

Dr. Podmaniczky László

Budapest, 2021. május 6.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

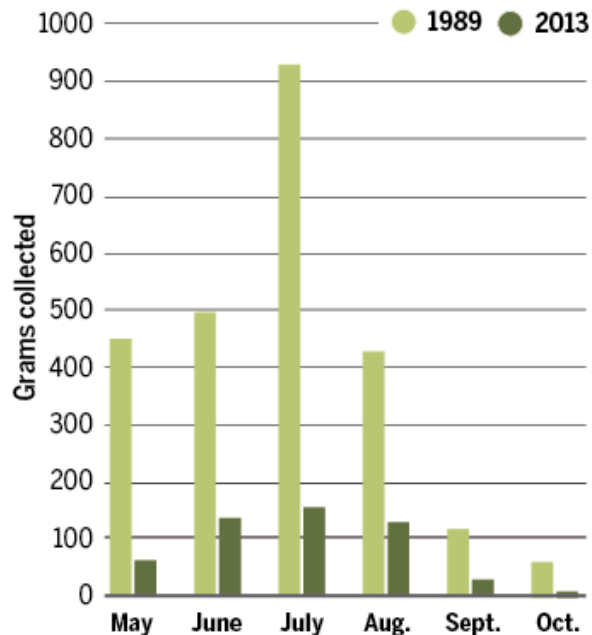

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

A mezőgazdasági biodiverzitás változása

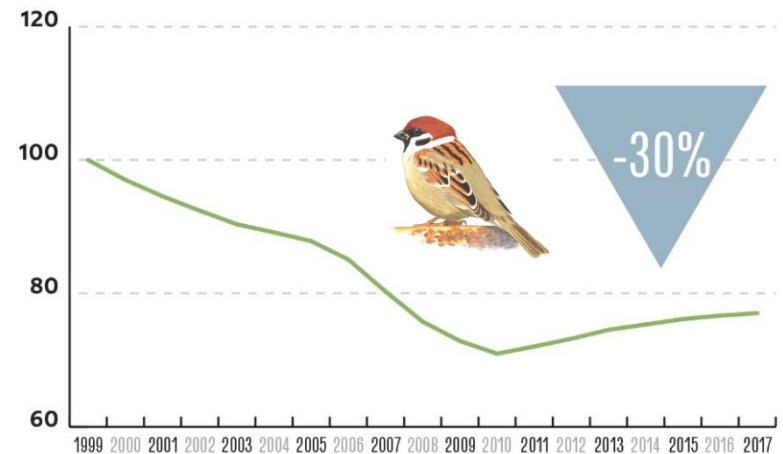

Rovarbiomassza változása 1989-2013 (Hallmann et al. 2017.)

Németországi vizsgálatok a repülő rovarok 76 %-ának elvesztését mutatták ki egy emberöltő alatt

A mezőgazdasági élőhelyekhez kötődő madárfajok állományindexe csökken

2. ÁBRA A hazai mezőgazdasági élőhelyekhez kötődő gyakori madárfajok összesített állományváltozása (Farmland Bird Index) 1999 és 2017 között. Forrás: MME Monitoring Központ

A Közös Agrárpolitika kifizetéseinek jelentős (zöldítés, AKG, Natura 2000 kompenzáció) része célozza a természeti sokféleség megőrzését - a trend mégis erősen negatív

zöldinfrastruktúra
a természet hálózata

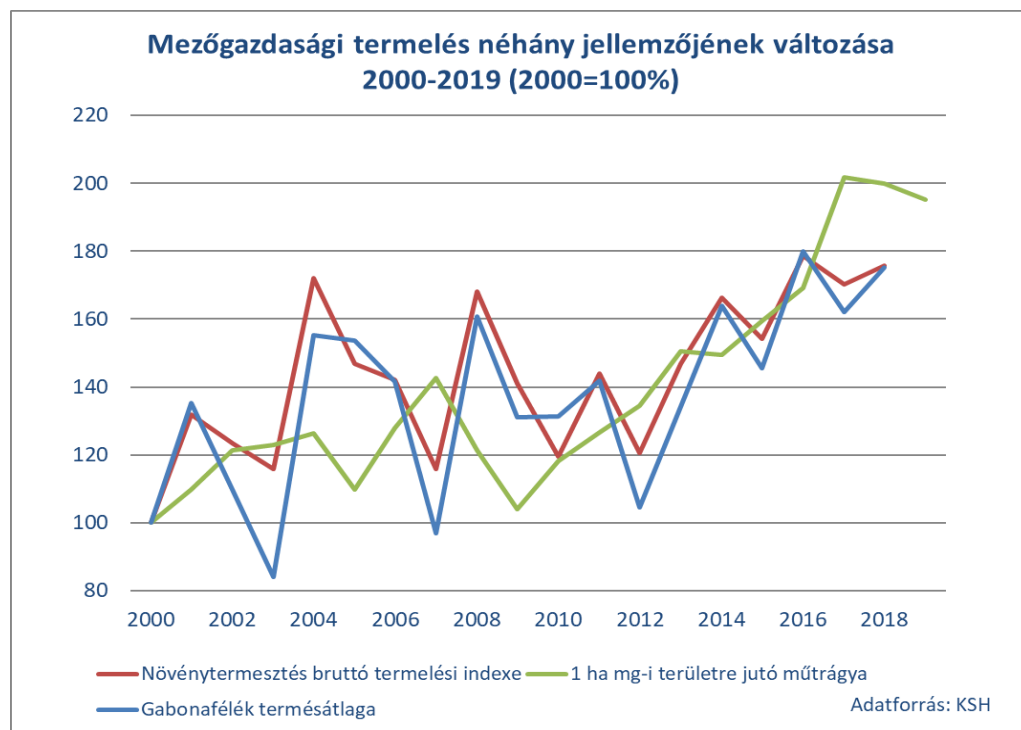
A mezőgazdasági biodiverzitás csökkenésének valószínűsíthető okai

- **Általános élőhelyi átalakulás:** 25 %-kal kevesebb gyepek és szántók, több beépített terület és erdő. A hasznosított mg-i terület aránya nő.
- **Intenzifikáció erősödése:**
 - növekvő mezőgazdasági input (műtrágya; növényvédőszer használat)
 - Technológia hatékonyságnövekedése (pl. betakarítás sebessége, fóliás bálázás, élőhelyátalakulások, mediterrán példa: olivabogyó betakarítás, ivermectin)
- **Termesztett növénykultúrák körének szűkülése** (vetésterület legalább 1/2-e őszi búza-kukorica-napraforgó)
- **Klíímaváltozás**
- **Szegély-élőhelyek eltűnése (SAPS?)**

5. ÁBRA Növényvédőszer-értékesítés alakulása Magyarországon 2003–2016 (ezer tonna). Forrás: Agrárgazdasági Kutatóintézet

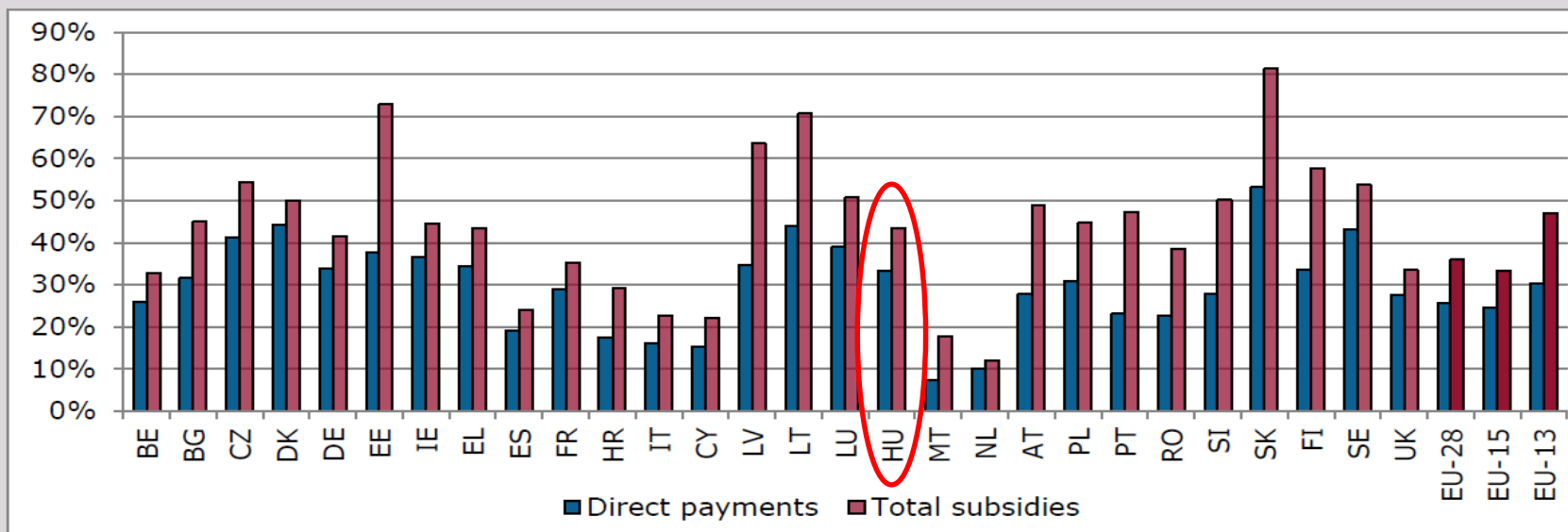

A Közös Agrárpolitika szerepe a biodiverzitás megőrzésében

- **Jelentős források:** a teljes EU költségvetés 38 %-a
- A magánhasználatban álló mg-i területek kijelölt támogatási eszköze – **INTEGRÁLT MEGKÖZELÍTÉS**, melyben a **biodiverzitás védelmének szempontjai is meg kell, hogy jelenjenek**
- **KAP támogatások aránya a mezőgazdasági bevételből 40 % felett! (csökkenő tendencia)**
- **Jó program – esély az eredményre, rossz program – a negatív folyamatok erősítése**

Share of direct payments and total subsidies in agricultural factor income (2014-18 average)

Kölcsönös megfeleltetés

A KAP kifizetéseinek és az EU közösségi irányelvek összekapcsolása – az irányelvekkel kapcsolatos információk eljutnak a földhasználókhoz

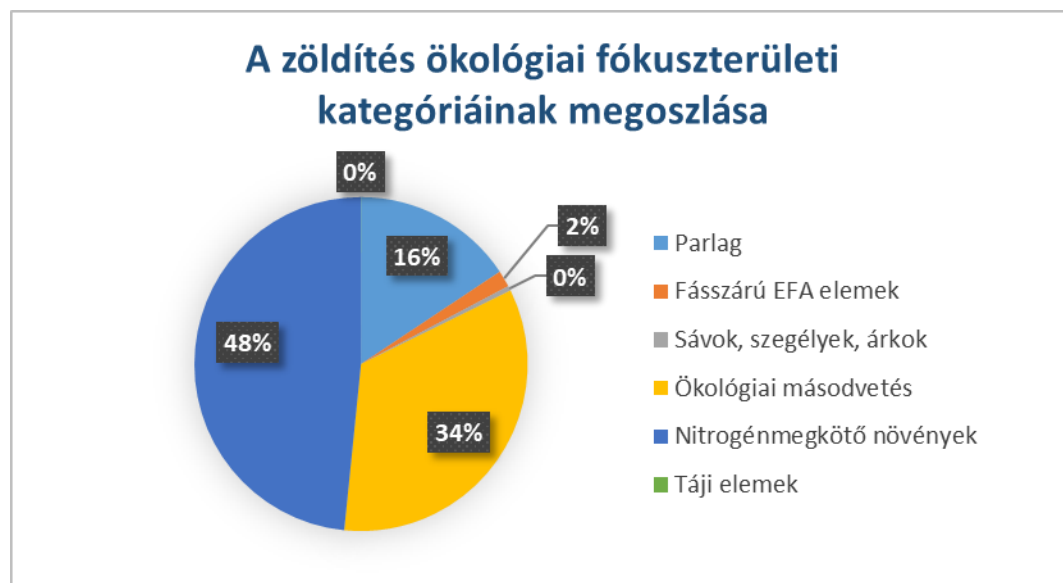
Tájelemek védelme: kunhalom, gémeskút, fa- és bokorcsoport, magányos fák, kis tavak

Natura 2000 szabályozás érvényre juttatásának eszköze

Zöldítés – 2015-től: A közvetlen kifizetések 30 %-a

A zöldítés elemei:

- Terménydiverzifikáció
- Állandó gyepterület védelme
- Ökológiai célterületek kialakítása

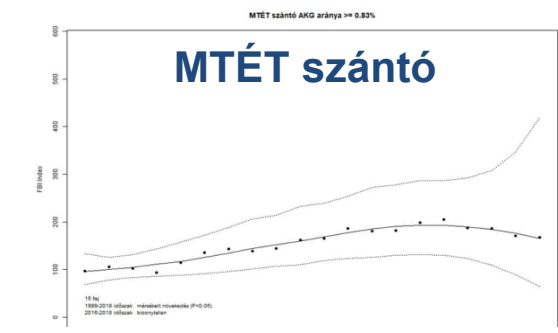
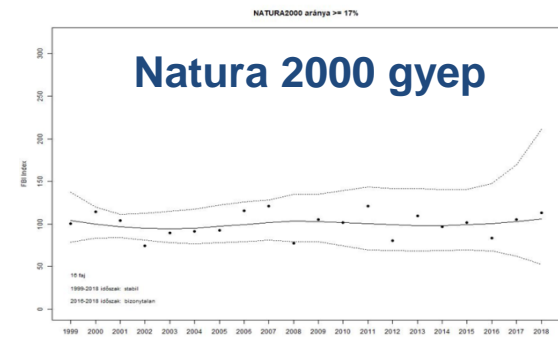
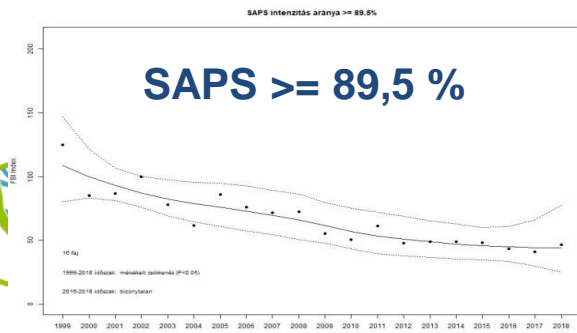
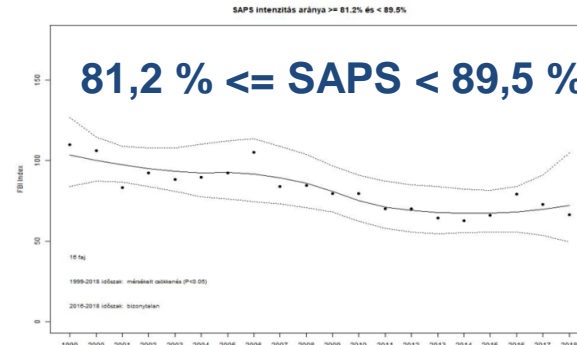
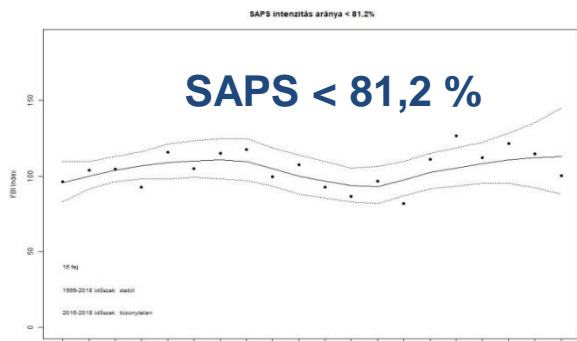

A KAP zöld felépítményének értékelése I.: Hatásértékelés eredményei – VP ÉVJ

Csökkenő FBI trend ott, ahol nagyobb térbeli arányban vesznek igénybe kifizetéseket

Stabil FBI trend a célzott intézkedések esetében

Tapasztalatok, megállapítások

- A mezőgazdasági biodiverzitás csökkenés egyre aggasztóbb és egyre több embert érdekel
- A KAP megítélése ellentmondásos a biodiverzitás megőrzése szempontjából
- A mezőgazdasági földhasználat legjelentősebb befolyásolója
- Kedvező kezdeményezések egyedüli finanszírozója a mg-i területeken
- Egyes intézkedések hatása pozitív, szakmai tartalma megfelelő
- Más intézkedések közvetve kifejezetten kedvezőtlen hatásokat okozhatnak:
 - A közvetlen területalapú kifizetések kiszorítják a táji elemeket és a zöldinfrastruktúra hálózat elemeit a támogatott területekről
 - Hozzájárulnak az irracionális termelési rendszerek fenntartásához (erőltetett művelésben tartás aszályos, belvizes, erózióveszélyes területeken és ennek negatív hatásai pl. a gyepekre)
 - Viszonylagos forrásbőséget teremtenek, mely általános intenzifikációt eredményez
 - Egyes beruházások (pl. öntözésfejlesztés) közvetlen élőhelyvesztést és kárt okoznak

A hatások az adott intézkedésekre fordított forrásokkal arányosak

Teendők és lehetőségek I.

1. A mezőgazdasági élőhelyek további csökkenésének megállítása

Lehetőségek	A projekt eredményeinek hasznosulása
<ul style="list-style-type: none">Hatósági eljárások szigorítása (zöldmezős beruházások, infrastruktúra fejlesztések korlátozása)KAP beruházási támogatások feltételei	ZI és TK térképi eredmények beemelése a „tiltott” területek meghatározásába

2. Zöldinfrastruktúra hálózat elemeinek és a táji elemek térbeli kiterjedésének és állapotának megőrzése

Lehetőségek	A projekt eredményeinek hasznosulása
<ul style="list-style-type: none">KAP kondicionalitás kiegészítésetámogatható területek kibővítésetámogatható területbe vonás szabályainak felülvizsgálataAgro-ökológiai alapprogram	ZI és TK térképi eredmények beemelése a megőrzendő területek meghatározásába

Teendők és lehetőségek II.

3. Az erőltetett művelésben tartás visszaszorítása

Lehetőségek	A projekt eredményeinek hasznosulása
<ul style="list-style-type: none">• KAP kondicionalitás kiegészítése (pl. forgatásos művelés tilalma)• támogatható területek kibővítése• Komplex támogatási csomag kidolgozása a földhasználat váltásra (AÖP, NTB, N2000 szántó, AKG, beruházás)	<p>Az eredmények hasznosítása a célterületek meghatározásában</p>

4. A kedvező (ZI, TK, BIODIV) földhasználati módok támogatási lehetőségeinek kialakítása (fenntartás)

Lehetőségek	A projekt eredményeinek hasznosulása
<ul style="list-style-type: none">• Komplex támogatási csomag kidolgozása a földhasználat váltásra (AÖP, NTB, N2000 szántó, AKG, beruházás)• Zonális és választható előírások megőrzése az AKG keretében• Lokális tervezésen alapuló előíráscsomagok összeállítása (N2000, TK, stb.)	<p>ZI és TK térképi eredmények beemelése:</p> <ul style="list-style-type: none">• a jogosult területek meghatározásába• a kiválasztási szempontrendszerbe <p>Az előírások szakmai tartalmának meghatározása</p>

Teendők és lehetőségek III.

5. A zöldinfrastruktúra és a tájkarakter fejlesztése

Lehetőségek	A projekt eredményeinek hasznosulása
<p>Nem termelő beruházások támogatása:</p> <ul style="list-style-type: none">• Vizes élőhelyek létrehozása• Élőhelyfejlesztés• ZI restaurációs területek létrehozása	<p>ZI és TK térképi eredmények beemelése:</p> <ul style="list-style-type: none">• a jogosult területek meghatározásába• a kiválasztási szempontrendszerbe <p>Az előírások szakmai tartalmának meghatározása</p>

6. A magas környezeti vállalású intézkedések priorizálása – és megfelelő térmértékű támogatása

7. A környezeti célok és megoldások közvetlen gazdálkodók felé történő kommunikációja és tanácsadás – a Zöld Tanácsadó Hálózat létrehozása

A háromszoros KAP forrás a következő támogatási ciklusban fordulópontra eredményezhető

Köszönöm a figyelmet!

Hivatkozások:

1.: **Hallmann, C. A. et al. (2017):** More than 75 percent decline over 27 years in total flying insect biomass in protected areas. PLoS ONE 12(10): e0185809. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0185809>

2.: **The state of UK's birds, (2017):** www.bto.org

3.: **Nagy, K., Králl, A., Szép, T.** Aggasztóak a legfrissebb magyarországi madárállomány-elemzések. www.mme.hu

4.: **Központi Statisztikai Hivatal.** Statisztikai tükör, Növényvédőszer-felhasználás. 2016. március 17.

5.: **Európai Bizottság (2019):** EU agriculture spending focused on results.

6.: **Szép, T. és Nagy K. (2019):** A Vidékfejlesztési Program 2018. évi értékelése (előzetes elemzések eredményei)

7.: **Tóth, P., Králl, A. Belényesi, M. (2019):** Natura 2000 területek földhasználati előírásaira vonatkozó javaslatok természetvédelmi szakmai megalapozása és kidolgozása.

Grafikák: Kókay Szabolcs és Zsoldos Márton